

Sint-Annastraat, Tielt-Winge

Archeologienota

Auteur:

T. Van Mierlo (OE/ERK/Archeoloog/2019/00013) (bureauonderzoek)

Erkend Archeoloog:

T. Van Mierlo (OE/ERK/Archeoloog/2019/00013) (bureauonderzoek)

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

Colofon

VEC Nota 734

Sint-Annastraat, Tielt-Winge, Een archeologienota

Vlaams Erfgoed Centrum bv

Auteurs: T. Van Mierlo

Erkend archeoloog:

T. Van Mierlo (OE/ERK/Archeoloog/2019/00013) (bureauonderzoek)

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

In opdracht van: Vertrouwelijk

Foto's en tekeningen: Vlaams Erfgoed Centrum, tenzij anders vermeld

© Vlaams Erfgoed Centrum bv, Geel, oktober '20

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum bv.

Vlaams Erfgoed Centrum bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek

ISSN 2506-7486

Vlaams Erfgoed Centrum

Liesdonk 5

2440 Geel

Tel + 32 (0)16 39 47 96

info@vlaamserfgoedcentrum.be

www.vlaamserfgoedcentrum.be

Inhoud

1	Verslag van resultaten bureauonderzoek	5
1.1	Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1	Administratieve gegevens	6
1.1.2	Eerder archeologisch onderzoek binnen het plangebied	7
1.1.3	Ligging en huidig gebruik van het plangebied	8
1.1.4	Onderzoekskader	9
1.1.5	Onderzoeksopdracht	13
1.1.6	Werkwijze en strategie	13
1.2	Assessmentrapport	14
1.2.1	Landschappelijke ligging	14
1.2.2	Historische beschrijving	19
1.2.3	Archeologisch kader	32
1.2.4	Interpretatie en datering	35
1.2.5	Verwachting en conclusies	35
	Samenvatting	37
	Literatuur	38
	Geraadpleegde websites	38
	Lijst van afbeeldingen en tabellen	38

periode	tijd in jaren	
Nieuwste tijd:		19 ^e E - heden
Nieuwe tijd:		16 ^e E - 18 ^e E na Chr.
Middeleeuwen:		5 ^e E - 15 ^e E na Chr.
Late Middeleeuwen	13 ^e E - 15 ^e E na Chr.	
Volle Middeleeuwen	10 ^e E - 12 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^e E - 9 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^e E - 8 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^e E na Chr.	
Romeinse tijd:		57 voor Chr. - 402 na Chr.
IJzertijd:		800 - 57 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 57 voor Chr.	
Midden IJzertijd	475/450 - 250 voor Chr.	
Vroege IJzertijd	800 - 475/450 voor Chr.	
Bronstijd:		2100/2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 - 2000 voor Chr.
Finaal-Neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.	
Midden-Neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.	
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.	
Mesolithicum (Midden-Steentijd):		circa 9500 - 4000 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 10 000 voor Chr.

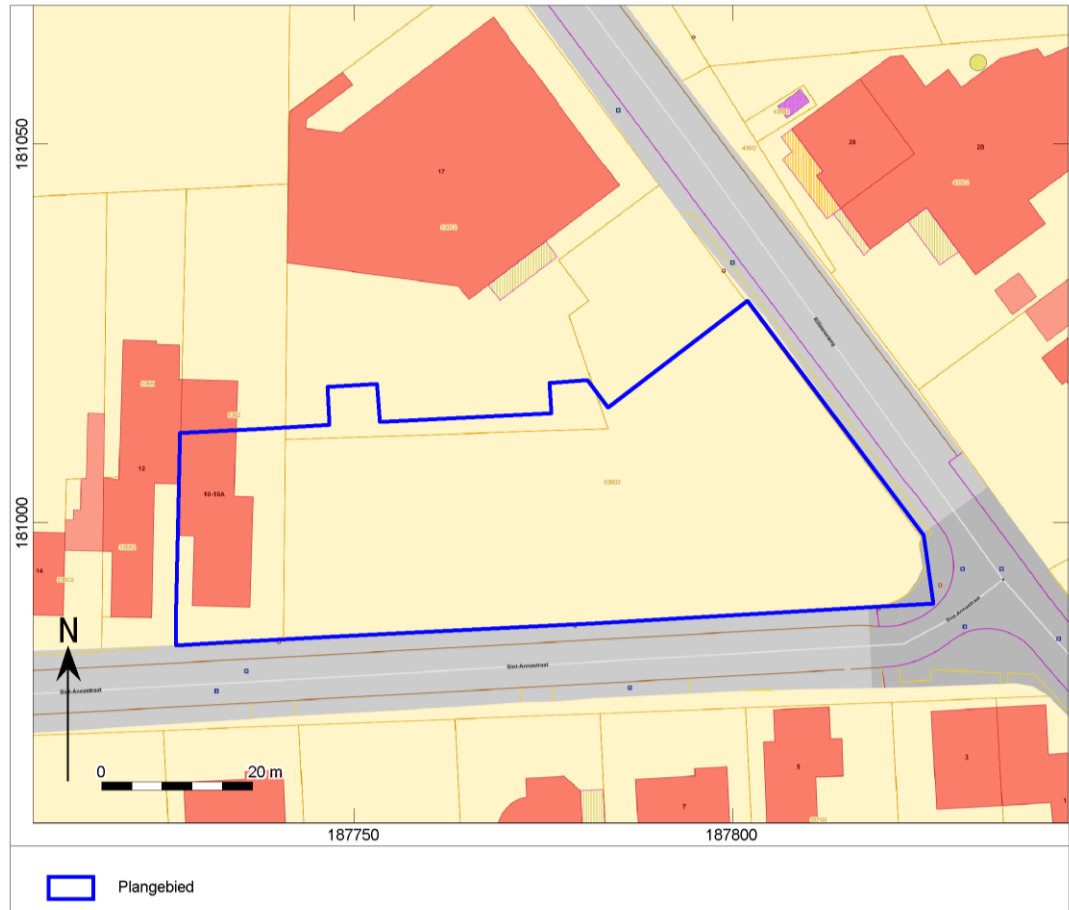
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)

1 Verslag van resultaten bureauonderzoek

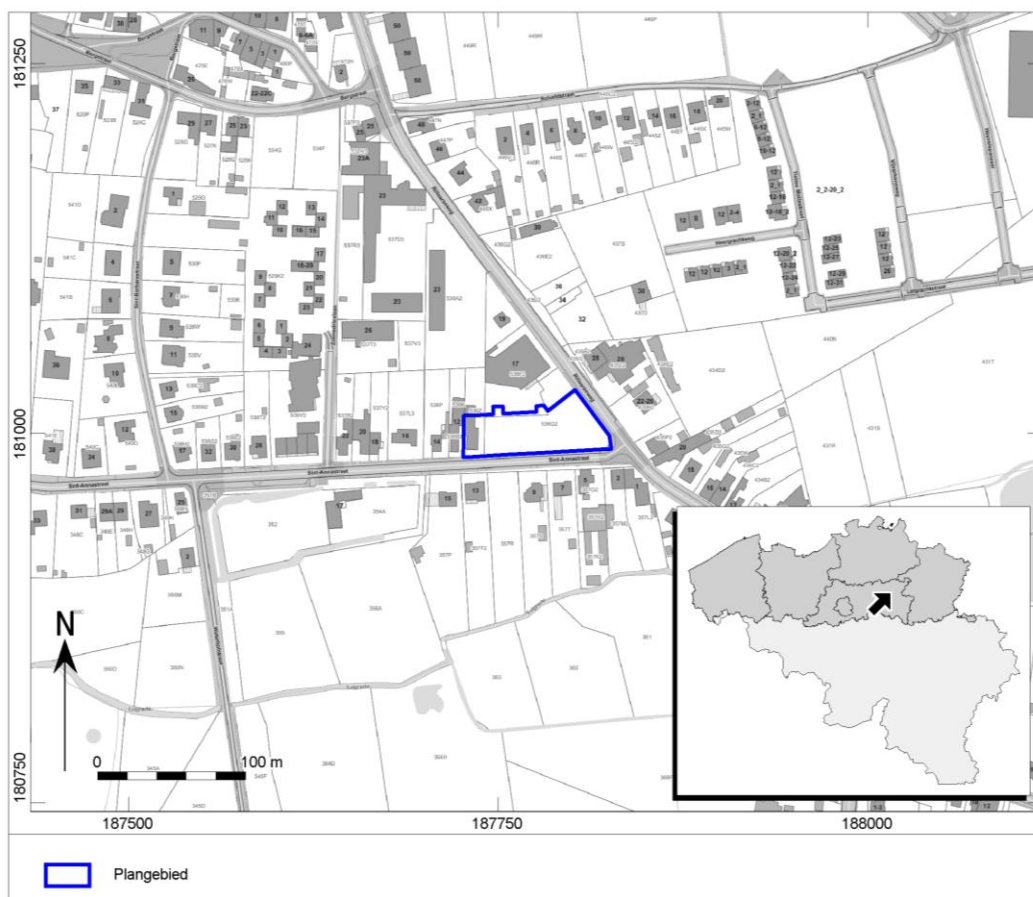
T. Van Mierlo

1.1 Beschrijvend gedeelte

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in april - oktober 2020 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Sint-Annastraat in Tielt-Winge (Afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen nieuwbouwplannen.

Afb. 1. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 2. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.1.1 Administratieve gegevens

Huidige onderzoeksfasen:	Bureauonderzoek: 2020D152
Aanleiding:	Nieuwbouwplannen
Toponiem:	Tielt
Adres:	Sint-Annastraat
Gemeente:	Tielt-Winge
Deelgemeente:	Tielt
Provincie:	Vlaams-Brabant
Kadastrale gegevens:	Tielt-Winge, 1 AFD/Tielt, SECTIE B, PERCEELNUMMERS: 536G2, 536Z
Diepte bodemverstoring:	312 cm -mv
Oppervlakte plangebied:	4532m ² / 0,4 hectare
Oppervlakte bodemingrepen:	2890m ² / 0,3 hectare
Coördinaten (bounding box; Lambertcoördinaten: EPSG:31370):	187.726 / 180.983 187.733 / 181.014 187.825 / 181.044

VEC-projectcode:	5020055
Auteur(s):	T. Van Mierlo (bureauonderzoek)
Erkend archeoloog: ¹	T. Van Mierlo (OE/ERK/Archeoloog/2019/00013) X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)
Begindatum onderzoek:	28 april 2020
Einddatum onderzoek:	1 oktober 2020
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum Liesdonk 5 2440 Geel
Relevante thesaurustermen:	Steentijd, Romeinse tijd, stad, wegen, bureauonderzoek. https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus

1.1.2 Eerder archeologisch onderzoek binnen het plangebied

Binnen het plangebied heeft geen eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden.

¹ Xander Alma is een werknemer bij ADC ArcheoProjecten BV. ADC ArcheoProjecten voert onderzoek in onderaanneming uit voor het Vlaams Erfgoed Centrum.

1.1.3 Ligging en huidige gebruik van het plangebied

Het plangebied ligt op circa 350m afstand ten zuiden van de dorpskern van Tielt. Het wordt omsloten door de wegen (Sint-Annastraat en Rillaarseweg).

In de huidige situatie is het plangebied voor het grootste gedeelte onbebouwd en in gebruik als grasland of parking. De parking behoort tot de ten noorden gelegen winkel. De diepteverstoring van de bestrating wordt geschat op 30cm –mv en bestaat enkel uit kiezelverharding. Enkel het westelijke perceel is bebouwd door een alleenstaande rechthoekige woning. Rondom de woning is bestrating gelegen. Het noordelijke deel van dit perceel is in gebruik als tuinzone. Het alleenstaande gebouw bevat enkel aan de straatzijde een kelder. De precieze oppervlakte is niet gekend. Deze kelder heeft een diepteverstoring van 250cm –mv. Het overige gedeelte van het gebouw heeft een diepteverstoring van 80cm –mv en is op deze manier enkel gebouwd op de volle grond.

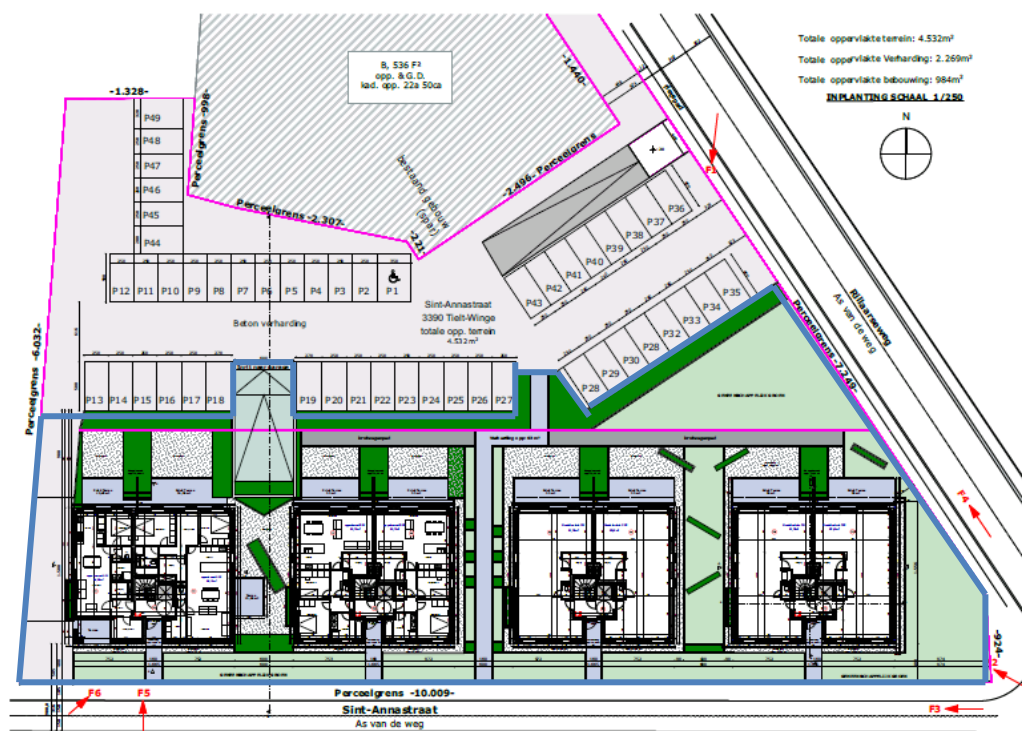
Afb. 3. Het plangebied op een luchtfoto uit 2019 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2019 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.1.4 Onderzoekskader

Geplande werken en bodemingrepen

Binnen het plangebied zal een nieuwbouwproject ontwikkeld worden. Dit zal bestaan uit 4 bovengrondse volumes. De 4 volumes staan op 1 gemeenschappelijke ondergrondse parkeergarage. De 2 linkse blokken bevatten telkens 7 appartementen, de 2 rechterblokken hebben op het gelijkvloers 2 handelsruimtes en op de verdiepingen nog 5 appartementen.

Er zullen geen aanpassingen komen aan de parking. Binnen deze omgevingsvergunning behoort enkel de nieuwbouw en bijhorende omgevingsaanleg.

Afb. 4. Overzicht van de geplande nieuwbouw en bijhorende omgevingsaanleg (Het plangebied aangeduid in blauw).

A. Ondergrondse parkeergarage

In het zuidelijke gedeelte van het plangebied zal de ondergrondse parkeergarage gerealiseerd worden. Deze heeft een oppervlakte van 1830m² (inclusief de inrit). De ondergrondse garage zal maar 1 niveau bevatten waardoor de diepteverstoring 312cm –mv zal bedragen. De inrit van de ondergrondse garage bevindt zich op de parking van het noordelijk gelegen warenhuis. Het opgegeven plangebied is lang en smal, en de parkeerbak is heel centraal op het plangebied gelegen.

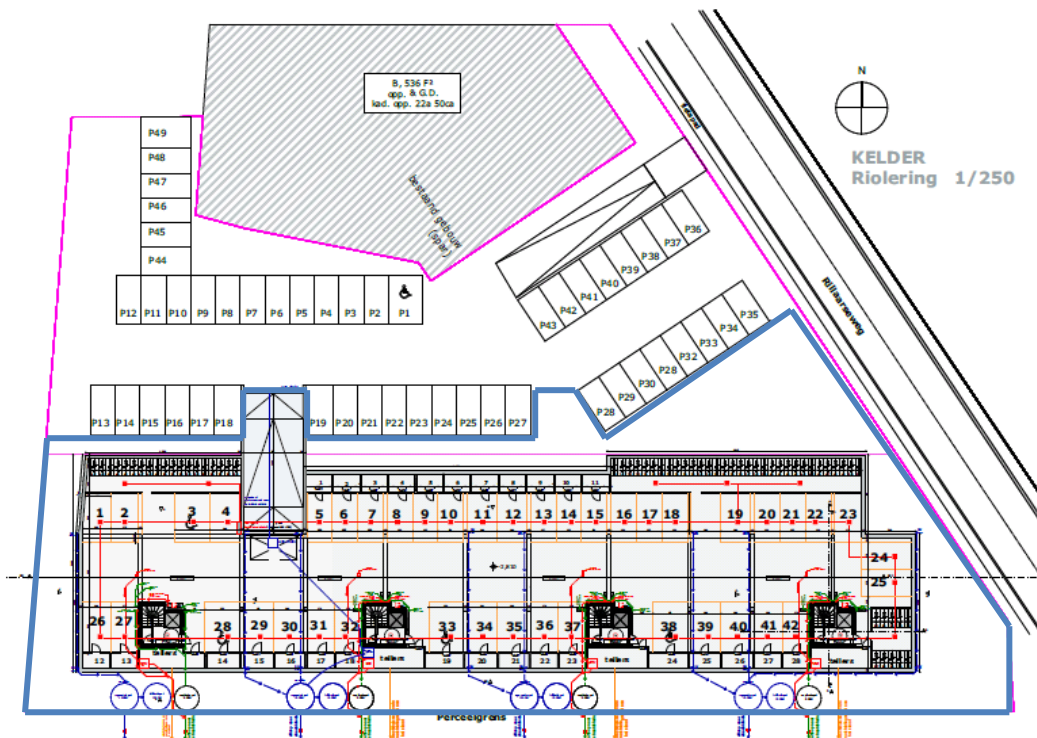

Afb. 5. Doorsnede van de nieuwbouw.

B. Appartementen en handelsruimten

De appartementen en handelsruimten zijn allen gelegen binnen de contouren van de ondergrondse kelder. Deze zullen geen extra verstoring met zich meebrengen. Enkel de riolering en bijhorende putten zijn buiten

de contouren gelegen. Deze zullen ten zuiden hiervan geplaatst worden. De diepteverstoring van deze is plaatselijk 300cm –mv voor de putten en 100cm –mv voor de riolering.

Afb. 6. Fundering- en rioleringsplan (Plangebied in blauw aangeduid).

C. Omgevingswerken

Naast de nieuwbouw zal het overige gedeelte van het plangebied ingericht worden door groenzone en bestrating. Eveneens is er een kleine zone dat buiten de contouren van de parkeerkelder gelegen is, dat in gebruik wordt genomen door terras. De groenzone zal circa 756,64m² innemen van de niet onderkelderde zone. De overige 296,44m² zal bestraat worden en hierdoor een verstoring van 50cm –mv bevatten.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Criteria uit Onroerendergoeddecreet

Decreet betreffende het onroerend erfgoed (citeeropschrift: "het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013")

Artikel 5.4.1. (01/04/2019 -)

Voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen moet een archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 en artikel 5.4.12 opgesteld en gemeld worden in volgende situaties:

1° aanvragen met betrekking tot percelen die gelegen zijn in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site;

2° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de betrokken percelen geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;

3° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones.

Voor de toepassing van dit artikel op terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.

De aanvrager van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen wordt van die verplichting vrijgesteld:

1° indien de aanvraag volledig betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering;

2° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden aan bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden binnen een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 100 m² beslaat;

3° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden aan bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden buiten een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 1000 m² beslaat, wanneer de lijninfrastructuur waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd meer dan 1000 meter bedraagt;

4° indien de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem minder dan 5000 m² beslaat, en de betrokken percelen volledig gelegen zijn buiten woongebied of recreatiegebied en buiten archeologische zones opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten beschermde archeologische sites;

5° indien de handelingen louter betrekking hebben op verbouwingswerken of vernieuwbouw, zonder bijkomende vergunningsplichtige ingreep in de bodem;

6° indien de handelingen louter betrekking hebben op de regularisatie van vergunningsplichtige projecten, overeenkomstig artikel 81 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning en alle vergunningsplichtige ingrepen in de bodem al zijn uitgevoerd;

7° indien de stedenbouwkundige aanvraag kadert in verbeterd bodembeheer en uitsluitend betrekking heeft op een reliëfwijziging in agrarisch gebied, niet gelegen in een archeologische zone zoals opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones of een voorlopig of definitief beschermde archeologische site, als gevolg van een afgraving van teelaarde tot 40 centimeter en de latere toevoeging met dezelfde teelaarde.

8° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden;

9° indien de aanvraag geheel betrekking heeft op percelen binnen het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente waarvoor de gemeenteraad in een gemeentelijk reglement een vrijstelling heeft voorzien en de aanvraag geen betrekking heeft op beschermde goederen of op percelen die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. De vrijstellingen in het gemeentelijk reglement zijn gebaseerd op onderzoek naar de archeologische situatie in de betrokken gemeente door een erkende archeoloog in dienst van de erkende onroerenderfgoedgemeente en hebben betrekking op percelen met een oppervlakte van 5000 m² of minder. De Vlaamse Regering kan de nadere regels voor deze vrijstellingen bepalen.

De aanvrager van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen kan een archeologienota waarvan al akte is genomen indien als de aanvraag betrekking heeft op hetzelfde perceel of dezelfde percelen en als de ingreep in de bodem van de te vergunnen werken overeenkomt met de ingreep in de bodem van de vergunningsplichtige werkzaamheden die in de archeologienota waarvan akte is genomen zijn omschreven. Als er in de archeologienota een archeologische opgraving werd opgelegd, moet deze zijn uitgevoerd en moet daarover een archeologierapport aan het agentschap zijn bezorgd. In het geval dat er gebruik is gemaakt van onderafdeling 7 van deze afdeling, moet de nota waarvan akte is genomen zijn uitgevoerd. Als er in de nota een archeologische opgraving wordt opgelegd, moet daarover een archeologierapport aan het agentschap zijn bezorgd.

Op het Gewestplan is het plangebied geheel bestemd als woongebied. Voor het plangebied is geen Provinciaal Ruimtelijk Uitvoerings Plan (RUP) van kracht.

De archeologienota werd vervaardigd naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De verplichting tot de opmaak van een archeologienota wordt gekoppeld aan criteria. Voor onderhavige omgevingsvergunning geldt een verplichting voor het opstellen van een archeologienota, daar:

- *de geplande ingrepen in totaal een oppervlakte van circa 2890m² beslaan, binnen een totaal perceelsoppervlak van circa 4532 m²;*
- *het plangebied geheel buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site of archeologische zone, een zone die opgenomen is in de vastgestelde inventaris van archeologische zones of gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt²;*
- *de vrijstellingscriteria zijn niet van toepassing.*

Het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied dient te gebeuren op grond van de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetector (versie 4.0). Het doel van de Code is om als een minimale standaard te dienen voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek en het gebruik van metaaldetectoren in Vlaanderen.³

De eventuele vondsten en bijhorende documentatie die tijdens het archeologisch onderzoek worden verzameld, zullen voorlopig worden bewaard bij Vlaams Erfgoed Centrum bv. Na afronding van het totale onderzoek zullen de vondsten en data worden overgedragen.

² <https://geo.onroenderfgoed.be>, geraadpleegd op 28 april 2020.

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019.

1.1.5 Onderzoeksopdracht

Doelstelling en vraagstelling

Bureauonderzoek algemeen

Het bureauonderzoek vormt binnen de archeologienota de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van het bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting. Daarbij worden onder andere de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), relevante historische kaarten en informatiebronnen omtrent de ondergrond gebruikt.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*
- *Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

1.1.6 Werkwijze en strategie

Bureauonderzoek algemeen

De beschrijving van de historische, archeologische en aardwetenschappelijke informatie is gebaseerd op het volgende bronmateriaal:

Aardkundige gegevens:

- *Tertiairgeologische kaart*
- *Quartaairgeologische kaart 1:50.000*
- *Geomorfologische kaart*
- *Bodemkaart 1:50.000*
- *Bodemgebruikskaart*
- *Bodembedekkingskaart*
- *Erosiekaart*
- *Hoogteverloopkaarten*
- *Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen*

Archeologische gegevens:

- *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)*

Historische gegevens:

- *Kadasterplan*
- *Ferraris kaarten uit 1771-1778*
- *Atlas der buurtwegen 1840-1850*
- *Vandermaelen kaart 1846-1854*
- *Popp kaarten 1842-1879*
- *Belgische Topografische Kaart 1:20.000*
- *Luchtfoto's*

Externe partijen:

- *Input Onroerend Erfgoed*
- *Regio-experts*
- *Literatuur*
- *Gemeente*
- *Amateurarcheologen en heemkundekringen*
- *Iconografische bronnen*
- *Toponymie*
- *Huidige gebruikers*

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging

Het onderzoeksgebied kenmerkt zich aardwetenschappelijk als volgt:

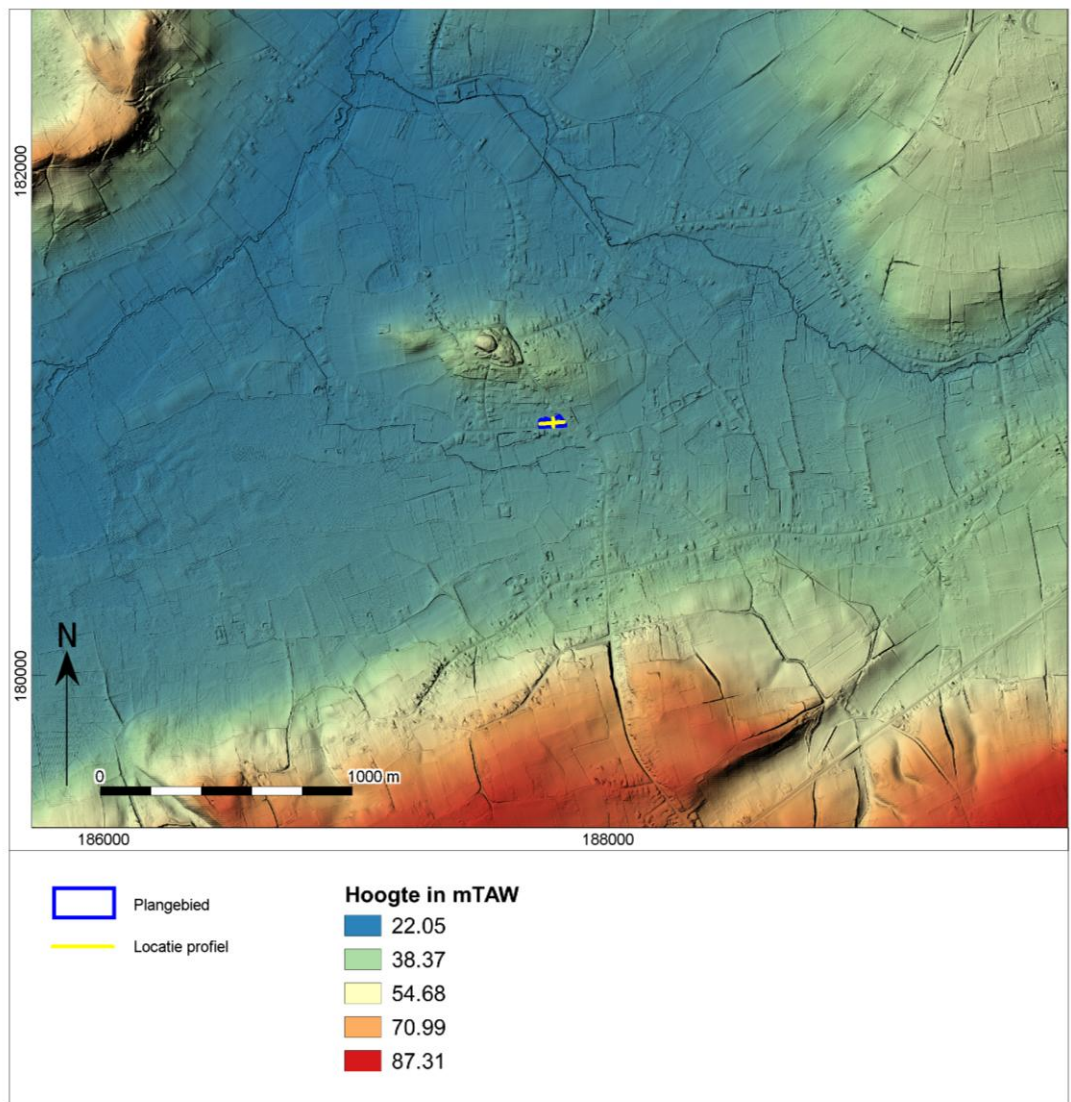
bron	informatie
Tertiairgeologische kaart 1:50.000	Formatie van Diest (31mTAW)
Quartaairgeologische profielkaart 1:200.000	Profieltype 1: Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen (<i>ELPw</i>) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (<i>HQ</i>) is mogelijk afwezig.
Geomorfologie	Heuvels van het Hageland
Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest	wSd_{fc} Matig natte lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont
Boringen DOV-databank	kb24d75e-B240 (gelegen ten zuiden van het plangebied) 0,00 – 1,00: Quartaire afzetting
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 meter	31-32mTAW
Erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (DOV)	Sterk erosiegevoelig

Tabel 2. aardkundige en landschappelijke gegevens over het plangebied.

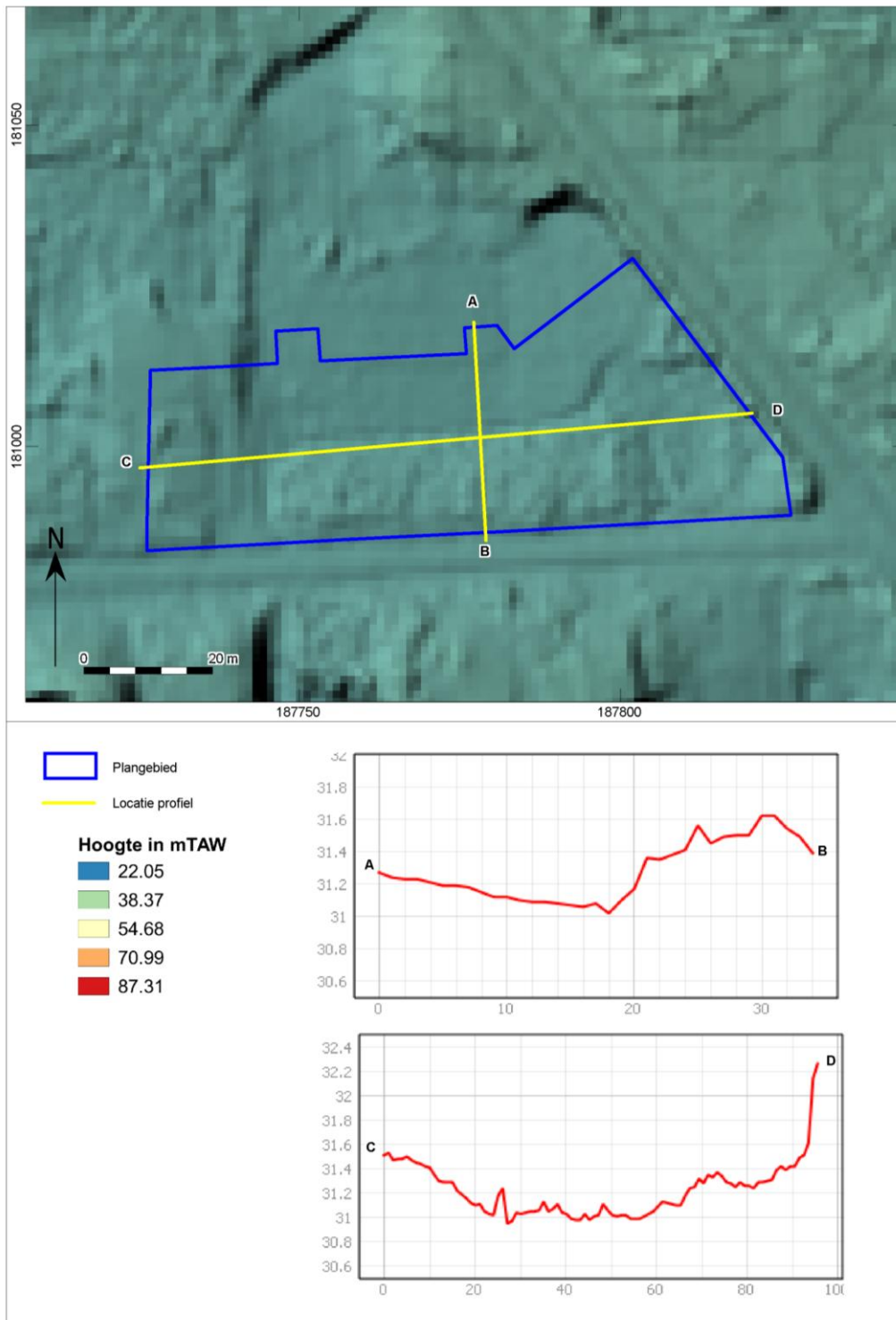
Aardkundige en hydrografische situering

Het plangebied bevindt zich in de lager gelegen vallei. Ten noorden is een heuvel te situeren. Ten zuiden is het hoger gelegen plateau te zien. Verder doorkruisen twee rivieren de kaart van oost naar west om in het westen samen te komen bij een andere rivier.

Over het algemeen is het plangebied vlak gelegen. Enkel de twee zijden (oost en west) zijn hoger gelegen dan de centrale zone. Het hoogteverschil is echter minimaal. Verder valt ook nog op dat het noordelijke gedeelte vlakker is dan het zuidelijke. Dit is het gevolg van de aanleg van de parking in het noorden en het gebruik van grasland in het zuiden.

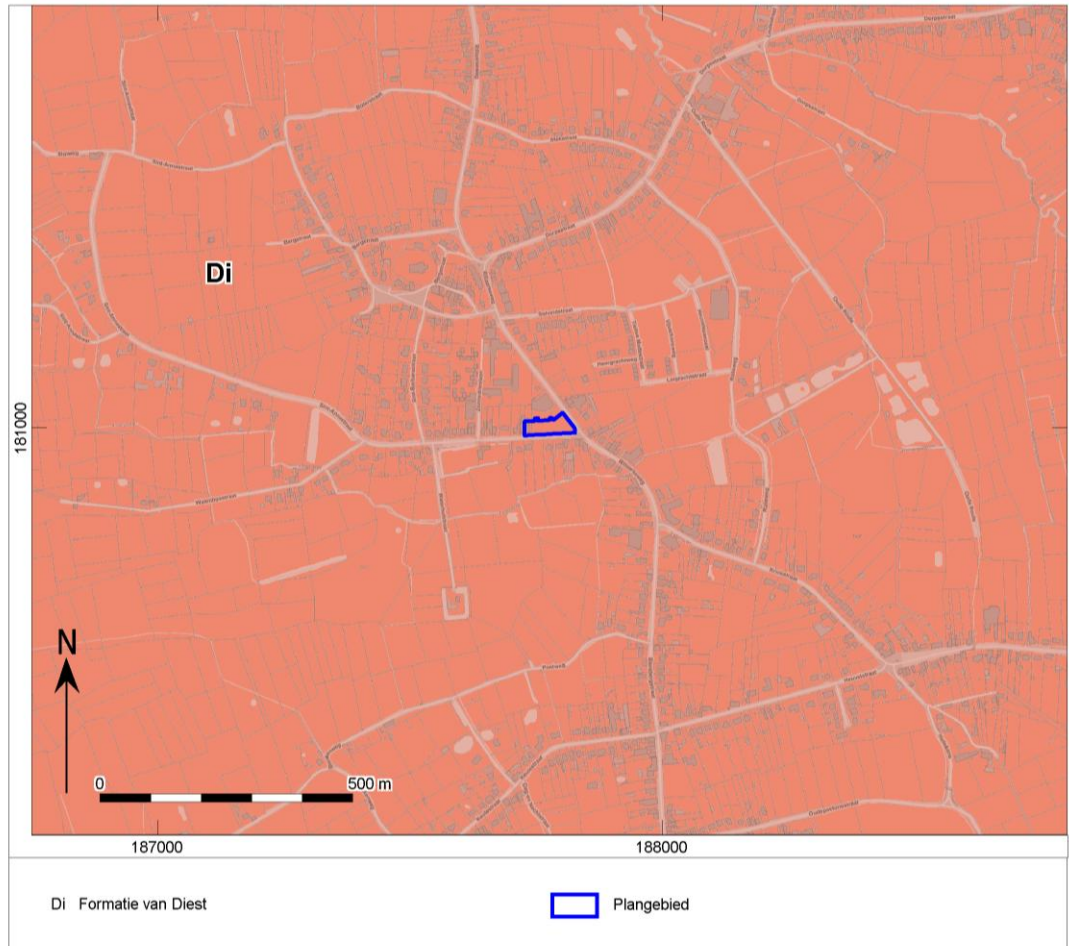
Afb. 7. Het plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 8. Het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Fysisch-geografische gegevens

Binnen het plangebied worden de tertiaire afzettingen van de formatie van Diest gekarteerd. Deze afzettingen kunnen gekarakteriseerd worden als groene en bruine, glauconietrijke, eerder grove zanden met kleirijke en glimmerrijke zones, ijzerzandsteenbanken en plaatselijk een basisgrind van zwarte afgeplatte silexkeien. De afzettingen dateren uit het Boven-Mioceen.⁴

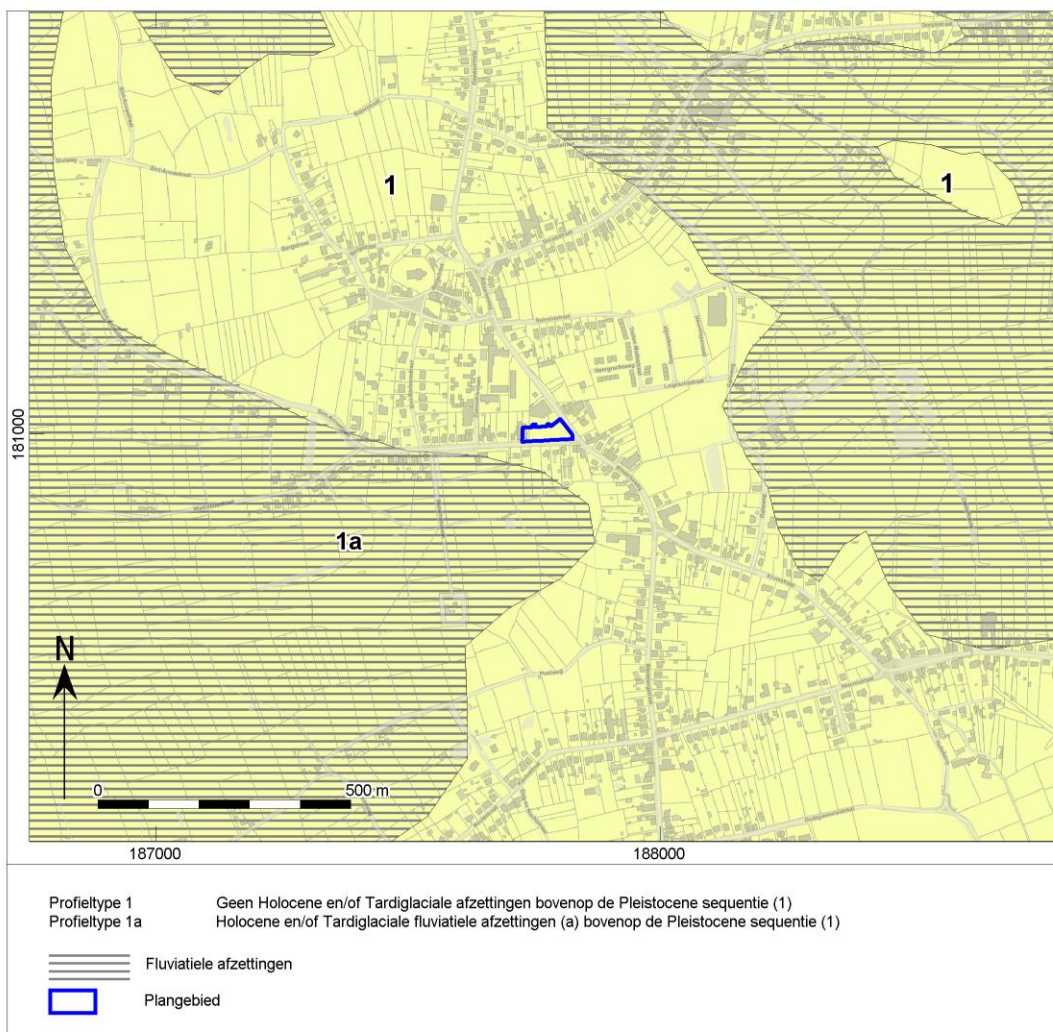
Afb. 9. Het plangebied op de Tertiair geologische kaart 1:50.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

Binnen het plangebied bevinden zich eveneens Quartairgeologische afzettingen bovenop de Tertiaire afzettingen. Op de tertiaire afzettingen kunnen eolische afzettingen teruggevonden worden. Deze eolische afzettingen behoren tot de Formatie van Gent, dateren uit het Weichseliaan en hebben een maximale dikte van een vijftal meter. Op basis van virtuele boringen binnen het plangebied kan gesteld worden dat de dikte van deze afzetting 0,6m bedraagt.

Wat betreft de quartaire sedimenten is in het plangebied sprake van profieltype 1. Profieltype 1 bestaat uit eolische afzettingen (zand/zandleem), uit het Weichseliaan en mogelijk Vroeg-Holoceen. De eolische

⁴ Schiltz, M., N. Vandenberghe en F. Gullentops, 1993.

sedimenten uit de laatste ijstijd, het Weichseliaan (116.000-11.700 jaar geleden), bestaan in het noorden van Vlaanderen voornamelijk uit zand, en gaan richting het zuiden over naar zandleem en leem. Deze pakketten zijn ontstaan als gevolg van verdroging van het landschap en een gebrek aan vegetatie, waardoor sediment tijdens deze ijstijd op grote schaal door de wind verplaatst kon worden en als een deken over het landschap kon worden afgezet. Lokaal kunnen deze afzettingen nog als colluvium zijn verschoven (zogenaamde hellingafzettingen). Dit kan gebeurd zijn tijdens het Weichseliaan of pas tijdens het Holoceen, de huidige warme periode (sinds 11.700 jaar geleden). De eolische afzettingen daterend van het Weichseliaan worden gerekend tot de Formatie van Gent (Gt).⁵

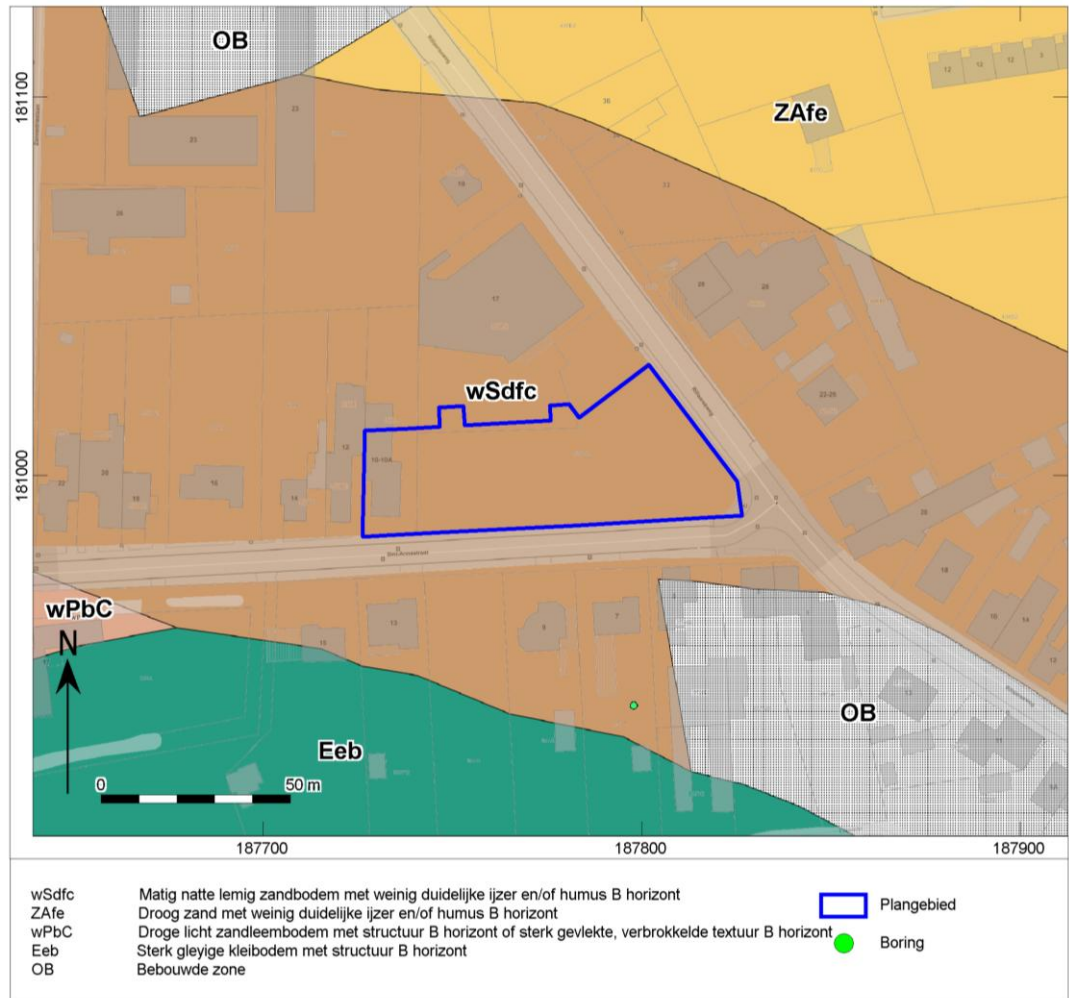

Afb. 10. Het plangebied op de Quartair geologische kaart 1:200.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

Binnen het plangebied kan bodemtype wSdfe gekarteerd worden. Dit bodemtype wordt getypeerd als een matig natte lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. De bouwvoor is bij deze gronden ongeveer 30cm dik en bevat een donker grijsbruine kleur. Hieronder ligt een weinig duidelijke

⁵ Gullentops e.a. 2001; Bogemans en Van Molle 2007.

podzol B die een beetje bruiner van kleur is maar minder humeus is. de benedengrens van deze horizon is gelegen op 50cm. Dit profiel is meestal ontwikkeld op glauconiethoudend materiaal en/of rust op een glauconiethoudend substraat. Roestverschijnselen komen voor tussen 40 en 60cm.

Afb. 11. Het plangebied op de Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest. (Bron: Vlaamse overheid, Departement Omgeving, Vlaams Planbureau voor Omgeving/ Databank Ondergrond Vlaanderen)

1.2.2 Historische beschrijving

Historische situatie

Het plangebied is in Tielt-Winge gelegen, ten zuiden van Tielt. Tielt-Winge bestaat uit de deelgemeenten Onze-Lieve-Vrouw-Tielt, Houwaart, Meensel-Kiezegem en Sint-Joris-Winge. Tielt was tot voor 1977 een zelfstandige gemeente en telt twee parochies.

Tielt wordt voor het eerst vermeld in 1106-1110 als 'Tileth'. De betekenis hiervan is tot op heden onzeker. Mogelijk bestaat de naam uit het Latijnse Tiletum (lindebos). Anderzijds kan Tielt ook voortkomen uit tiel, te linken aan tuil en als bouwland aangeduid.

Rond 1200 verschaftte de hertog van Brabant, Hendrik I, de burgerrechten aan de inwoners van Berg. Onder het grondgebied Berg werd eveneens het gebied tussen de Brede-, de Tieltse Motte en de Heergracht inbegrepen worden. In de 14de eeuw werd deze macht over het gehele grondgebied Tielt uitgebreid.

In 1358 verwierf Reinhout van Schoonvorst de heerlijkheid die toen tot een groter geheel behoorde. Dit groter geheel is namelijk het Land van Zichem. In 1398 kocht Thomas II, de heer van Diest, het Land van Zichem. De erfgenamen behielden dit tot 1499. Hierna nam Engelbert van Nassau er bezit van. Deze familie behield het gebied tot het einde van het Ancien Regime.⁶

Bouwhistorische schets

Ten zuidwesten van het plangebied is een beschermd monument gelegen namelijk, Pastorie van de Onze-Lieve-Vrouwparochie met tuin. Het gebouw kan gedateerd worden in de eerste helft van de 18de eeuw. Het bestaat uit een dubbelhuis van twee bouwlagen, een 19de eeuws neoclassicistisch poortgebouw en omwalde pastorietaan. Ten noorden op 400m is de Onze-Lieve-Vrouwekerk gelegen. Het gebouw is zelf gelegen op de rand van het uitgestrekte broekgebied. Het pastoorsgoed werd omgeven door grachten. Deze werden gedempt rond 1950.⁷

Afb. 12. Foto van de pastorie uit 1971.

Eveneens ten zuiden ligt het ergoedobject Walenbos. Het bos is gelegen ten zuiden van de drassige vallei van de Brede Motte en de Diestiaanruggen bestaande uit de Houwaartseberg en het complex Roeslberg-Alsberg. In de 18de eeuw bestond het gebied nog grotendeels uit beemden. In de 19de eeuw werd er drainage en bebossing gedaan.⁸

⁶ Vandeputte O., 2007 p. 1135.

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42812>, geraadpleegd op 4-05-2020.

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135081>, geraadpleegd op 4-05-2020.

Historische kaarten

Uit de laatste eeuwen zijn voor grote delen van Vlaanderen kaartverzamelingen beschikbaar die in meer of mindere mate van detail een beeld geven van de historische ontwikkelingen in en rond het plangebied. Veel van deze verzamelingen zijn digitaal ontsloten en vormen als zodanig een archief van het Vlaamse landschap uit een periode waarin dit het meest aan menselijke invloeden onderhevig raakt. De oudste van deze kaarten dateert uit het midden van de 18^e eeuw, de jongste betreffen satellietbeelden uit de laatste jaren. Aan de hand van deze kaarten zullen we hier de ontwikkeling van (de omgeving van) het plangebied schetsen in de Nieuwe en Nieuwste tijd.

18de eeuw

In de tweede helft van dezelfde eeuw kwamen de Ferraris kaarten (*Cartes de Ferraris*) tot stand. Dit zijn een verzameling van 275 gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, generaal bij de Oostenrijkse artillerie, veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische en grootschalige kartering, zowel in het huidige België als in heel West-Europa.⁹

De kaarten laten zien dat het plangebied onbebouwd is en door het zuidelijke gedeelte van het plangebied een weg gelegen is. Deze weg komt overeen met de huidige Sint-Annastraat. Het overige gedeelte van het plangebied is in gebruik als akkerland. Ten noorden van het plangebied is de dorpskern van Tielt gelegen. Ten zuiden van het plangebied is een erf, naar alle waarschijnlijkheid de Pastorie Onze-Lieve Vrouwparochie, omzoomd door een gracht te situeren. Verder bestaat de omgeving voornamelijk uit akkerland en grasland.

⁹ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/2d7382ea-d25c-4fe5-9196-b7ebf2dbe352>, geraadpleegd op 28-04-2020.

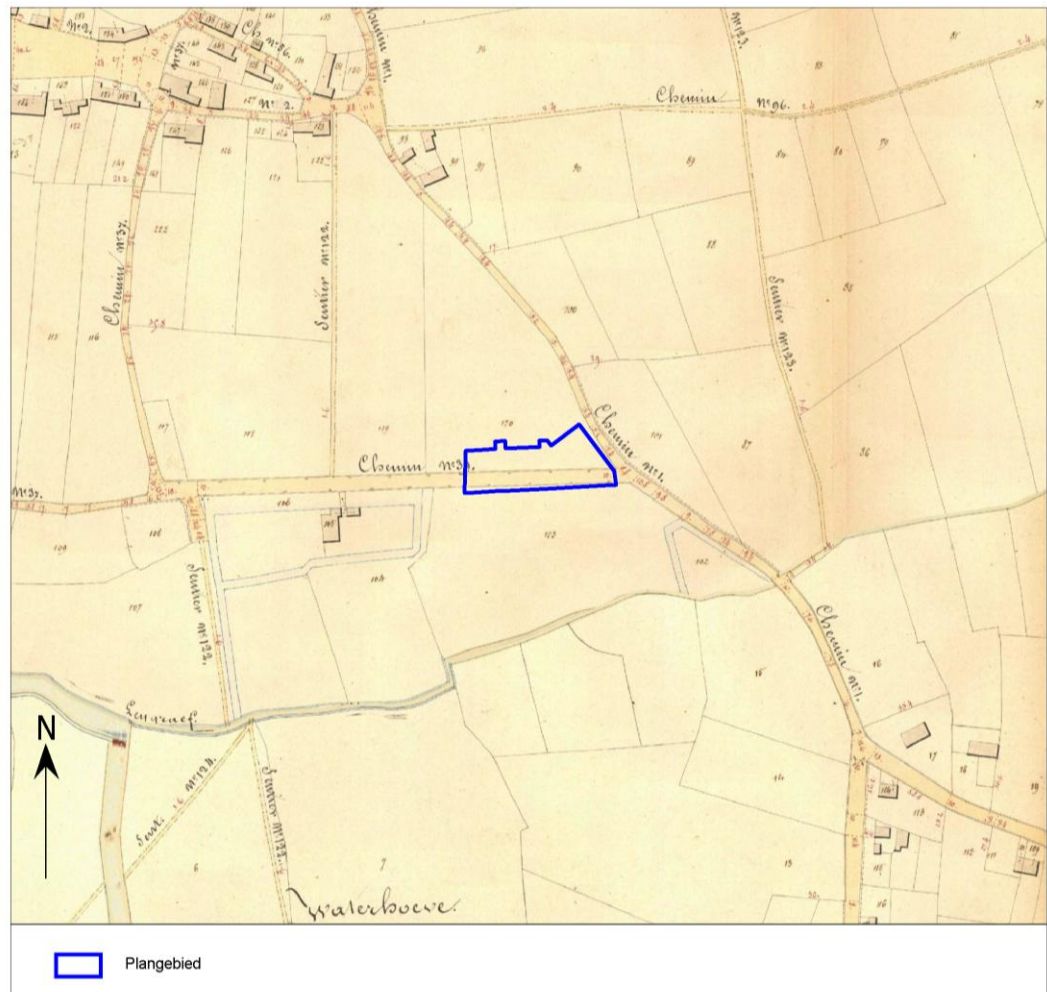
Afb. 13. Het plangebied op de Ferraris kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).

19de eeuw

Circa 60 jaar later werd de Atlas der Buurtwegen uitgegeven. Dit is een verzameling van boeken met overzichts- en detailplannen, van rond 1840.¹⁰ De opmetingen voor deze kaarten zijn accurater dan bij de Ferraris kaarten, maar de informatie over het landgebruik is beperkt.

De kaarten laten zien dat het plangebied gelegen is op één perceel en in het zuiden doorkruist een wegnis het plangebied. Deze wegnis is de voorloper van de Sint-Annastraat. In het oosten is het plangebied gelegen aan een noordzuid georiënteerde weg. In de omgeving zijn amper gebouwen te situeren, met uitzondering van de ten zuidwesten gelegen pastorie. Eveneens is ten zuiden van het plangebied een waterweg gelegen.

¹⁰ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>, geraadpleegd op 28-04-2020.

Afb. 14. Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Provincie Vlaams-Brabant).

Rond zes jaar later zijn de Vandermaelen kaarten samengesteld, genoemd naar Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze *Carte topographique de la Belgique* is gemaakt tussen 1846 en 1854 op schaal 1: 20.000.¹¹

De kaarten laten zien dat er geen verschil is met bovenstaande kaart. Wel kan aangegeven worden dat het plangebied op een laagte gelegen is en dat ten noorden van het plangebied duidelijk helling gelegen is.

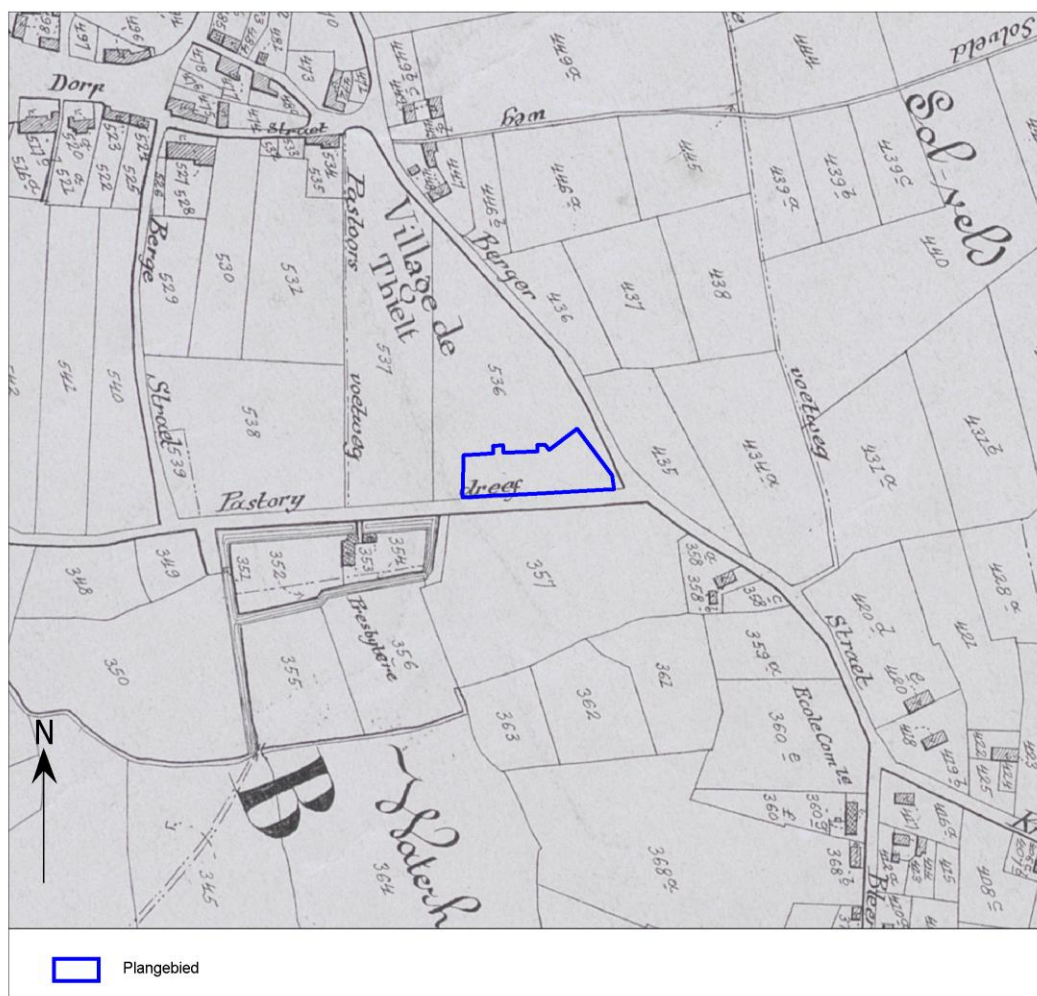

Afb. 15. Het plangebied op de Vandermaelen kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).

¹¹ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>, geraadpleegd op 28-04-2020.

Met de Popp kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Deze kaarten waren een gecommmercialiseerde versie van het toenmalig kadaster van België en bevatten vele gegevens over gronden en percelen. Nadat Philippe Vandermaelen al in 1836 toelating had gekregen om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen, kreeg ook Popp deze toelating in 1842. Door het overlijden van Popp werd zijn *Atlas cadastral parcellaire de la Belgique* niet afgemaakt.¹²

De kaarten laten zien dat het plangebied nu voor het eerst gelegen is aan een weg. De weg doorkruist het plangebied niet meer. Het plangebied is gelegen op één perceel en onbebouwd. Mogelijk is het gebruik ook akkerland of grasland. Ten noorden van het plangebied is de dorpskern van Tielst gelegen.

Afb. 16. Het plangebied op de Popp kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

¹² <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8f54a85f-4a89-4a58-8bdf-73972a91c30f>, geraadpleegd op 28-04-2020.

De topografische kaarten tonen allen dat het plangebied onbebouwd is en gelegen aan de kruising van twee wegen. Op basis van deze kaarten is niet helemaal duidelijk wat het gebruik is binnen het plangebied. naar alle waarschijnlijkheid was er grasland of akkerland binnen het plangebied. De hoogtelijnen tonen ook dat het plangebied op het lagere gedeelte gelegen is van het gebied. Ten noorden is de heuvel te situeren waarop Tielt gelegen is. Rondom het plangebied zijn maar enkele kleinere alleenstaande woningen te zien. De bebouwing is hoofdzakelijk ten noorden van het plangebied te situeren.

Afb. 17. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1873 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

20ste eeuw

Afb. 18. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1904 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

Afb. 19. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1939 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

In de 20ste eeuw werden de eerste luchtfoto's van het plangebied gemaakt. Op een foto uit 1971 is te zien dat het grootste gedeelte van het plangebied onbebouwd is en enkel het meest westelijke gedeelte voor een groot gedeelte bebouwd is. Het overige onbebouwde gedeelte is in gebruik als grasland. Rondom het plangebied is veel bebouwing gelegen.

Afb. 20. Het plangebied op een luchtfoto uit 1971 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1971 - zwart-wit: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

De luchtfoto van 1990 toont dat het overgrote deel van het plangebied verhard is. Enkel de westelijke zone bevat nog een gebouw en tuinzone.

Afb. 21. Het plangebied op een luchtfoto uit 1990 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1979-1990 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

21ste eeuw

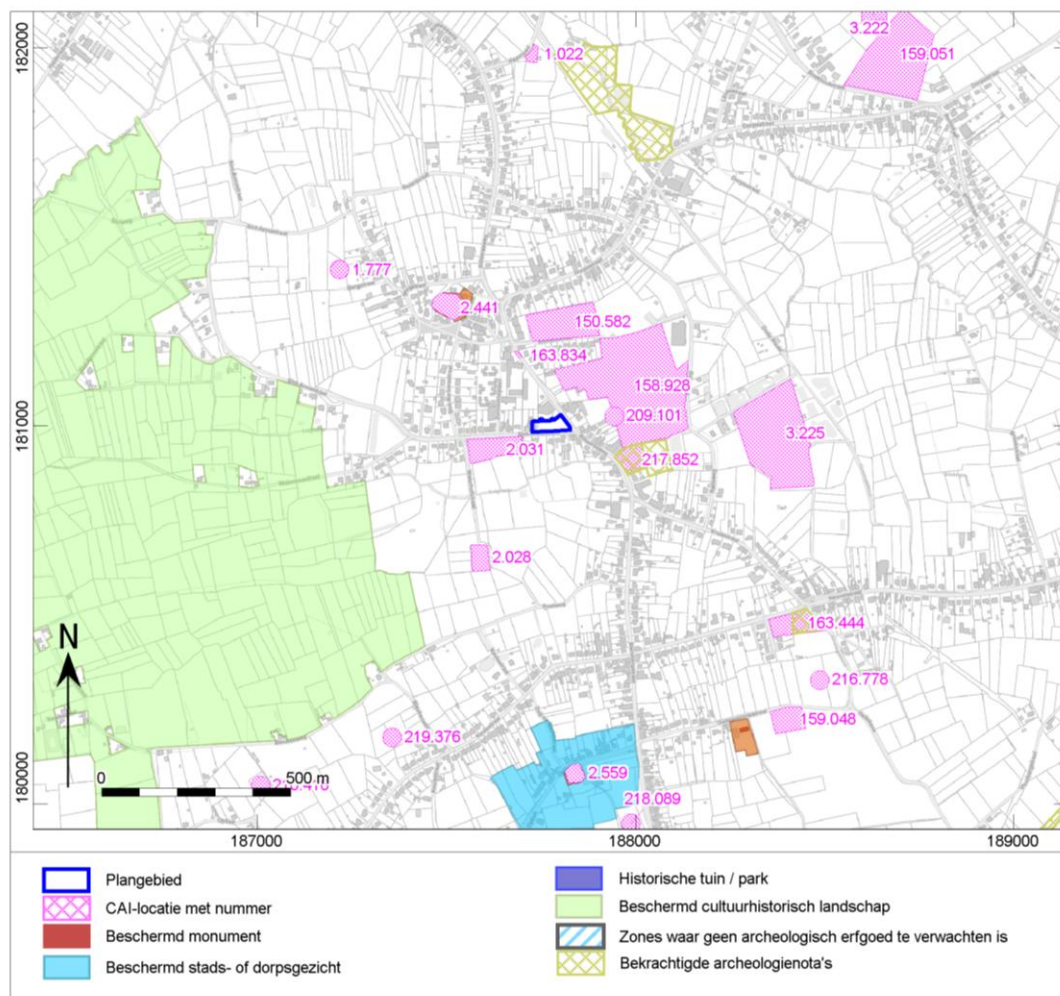
Sinds het begin van de 21ste zijn er met grote regelmatig, en het laatste decennia zelfs jaarlijks, luchtfoto's gemaakt van het Vlaamse grondgebied. Hierop is te zien dat het westelijke perceel niet meer veranderd is. Het andere perceel daarentegen is nog maar voor de helft bestraat. Het andere deel is in gebruik als grasland.

Afb. 22. Het plangebied op een luchtfoto uit 2013 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2013 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

1.2.3 Archeologisch kader

Voor het onderzoeksgebied zijn in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed de volgende archeologische waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (Afb. 23):

Afb. 23. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.

CAI nummer	afstand t.o.v. plangebied	datering	omschrijving
1022	Circa 920m	18 ^{de} eeuw	Molen
1777	Circa 610m	Steentijd	Lithisch materiaal
2028	Circa 340m	16 ^{de} eeuw	Site met walgracht
2031	Circa 40m	18 ^{de} eeuw	Site met walgracht – oude funderingen met waterputten en gemetselde gewelven.
2441	Circa 320m	Volle Middeleeuwen	Kerk met verschillende kerkfasen: houten kerk, zaalkerkje met koor in gestapelde ijzerzandsteenblokken, bouw van een westtoren in ijzerzandsteen, harmoniseren van toren en zaalkerkje, uitbouw tot volledige Romaanse driebeukige kerk met verlengd koor, verlenging van het koor met driezijdig kooreinde en uitbouw van een kruisbeuk, 19 ^{de} eeuwse herbouw met behoud van gotisch koor en oostelijke dwarsbeukmuren

2559	Circa 890m	16 ^{de} eeuw	Kerk
3222	Circa 1310m	Steentijd	Lithisch materiaal – silex kling met twee geretoucheerde boorden
3225	Circa 440m	Middeleeuwen	Motte – sporen van een gedempte gracht
150582	Circa 180m	Midden-Paleolithicum	Lithisch materiaal – mousteriaanspits, fragment van een boordschrabber met windglans, limace, enkele afslagen met typische gemarmerde patina
		Mesolithicum	Lithisch materiaal – paar microklingen met zeer regelmatige afslagnegatieven
		Midden-Neolithicum	Lithisch materiaal – massieve werktuigen in mijnsilex: afslagschrabbers, driehoekige en bladvormige pijlpunten, gepolijste bijlen, afslagbijlen en onregelmatig gevormde kernen
			Lithisch materiaal – reeks artefacten uit gelaagde silex.
		Volle Middeleeuwen	Aardewerk – aardewerkconcentratie in relatie met het Middeleeuwse Hof te Put (CAI6034)
158928	Circa 70m	Vroege Middeleeuwen	Aardewerk – 2 fragmenten Andenne keramiek, 2 framgenten Pingsdorf, één scherf blauwgrijs aardewerk en een scherf Andenne
		Late Middeleeuwen	Aardewerk – Raeren, Westerwald, 3 kleipijpfragmenten, drie stukken Raeren, 2 PostMiddeleeuwse fragmenten steengoed.
		Nieuwe Tijd	Afwateringsgreppels, paalkuilen
		Onbepaald	Ertswinning – 3 zones met verbrande ijzerslakken, restanten van laagoventjes 2,2m brede greppel met in de vulling spikkels houtskool, baksteen en ijzerslakken. Enkele Romeinse dakpanfragmenten, Middeleeuwse terracottaresten, talrijke metaalslakken, dierlijk botfragment, één kling in Wommersomkwartsiet
			Ertswinning – 29 slakken, blauw-grijs van kleur vloeislakken uit een aftapoven.
159048	Circa 950m	Onbepaald	Metaal – zeer grote hoeveelheid ijzerslakken
159051	Circa 1150m	17 ^{de} eeuw	Hoeve
163444	Circa 750m	18 ^{de} eeuw	Site met walgracht
163834	Circa 150m	Onbepaald	Waterput – Bodem van de waterput is 5m –mv.
209101	Circa 110m	Romeinse Tijd	Metaal – talrijke ijzerslakken en een donker spoor, restanten van een ijzersmeltoven. Bouwmetaal - Dakpannen
216416	Circa 1150m	20 ^{ste} eeuw	Medaille eerste prijs handgranaat werpen
216778	Circa 930m	Nieuwe Tijd	Metaal – musketkogels
217852	Circa 150m	Late Middeleeuwen	Langwerpige puinlaag met Laat-Middeleeuwse scherven en dakpannen (35-40cm onder maaiveld), 7 sporen met eenzelfde bruine vulling, langwerpige ovale en rechthoekige vorm met veel ijzerslakken (Romeins recuperatiemateriaal)
		Onbepaald	Sporen – gracht met WO- oriëntatie met bruine vulling, rond spoor met rozige vulling (haardje), ovaal spoor met bruingrijze vulling en houtskoolspikkels
218089	Circa 1040m	Nieuwe Tijd	Metaal – musketkogels
		Onbepaald	Metaal - muntgewicht
219376	Circa 880m	Bronstijd	Metaal – bronzen vlakbijltje
		Nieuwe Tijd	Metaal – musketkogels, muntjes, kandelaarpoetje, militaire knoppen

Tabel 3. Overzicht van meldingen uit de CAI.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn op basis van de CAI meerdere archeologische meldingen bekend. De meldingen dateren van Laat-Paleolithicum tot de 20ste eeuw.

Ten oosten van het plangebied op een afstand van circa 100m werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2012. Het onderzoek werd uitgevoerd op de plaats van 2 CAI-meldingen (209101 en 158928). Er kan op deze plaats slechts een beperkte oppervlakte onderzocht worden als gevolg van de hoge grondwaterstand. De sporen die wel teruggevonden werden konden geassocieerd worden met ijzerproductie. Er werden eveneens vele metaalslakken teruggevonden in de teelaarde. De mogelijke sporen hiervan zijn echter in de latere perioden zeer sterk verstoord of verploegd geraakt. Hierdoor wordt verder onderzoek niet geadviseerd.¹³

Ten zuiden van het plangebied is een archeologienota en bijhorende prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd (217852). Tijdens dit onderzoek werden grachten en greppels waarin ijzerslakken lagen teruggevonden. Deze kunnen gelinkt worden aan het proefsleuvenonderzoek dat uitgevoerd werd ten noorden van het plangebied. De sporen worden als even oud of ouder als de Late Middeleeuwen omwille van de dekkingslaag uit deze periode. De sporen hebben vermoedelijk te maken met het (her)bewerken van ijzerslakken. Deze worden in het perceel ten noorden in de Romeinse periode gedateerd. Ook binnen deze zone zou dezelfde datering aangehouden kunnen worden. Een deel van deze onderzochte zone moet verder opgegraven worden.¹⁴

Ten noordoosten van het plangebied is ook een veldprospectie uitgevoerd in 2010 (150528). De site is gelegen aan de rand van een plateau op een hoogte van circa 50 à 55m. De vindplaats vormt een landtong die langs drie zijden begrensd wordt door steile hellingen. Aan de voet van het plateau ontspringen bronbeken die uitmonden in de Bakkergracht. Tijdens de veldprospectie werden honderden lithische artefacten teruggevonden die gedateerd worden in de periode van de Michelsbergcultuur. Ook waren er Mesolithische en Laat-Paleolithische vondsten teruggevonden die er op wijzen dat er occupatie was van jager-verzamelaars voor het begin van het Neolithicum.

De overige meldingen die dateren uit de Steentijd tot Neolithicum (1777 en 3222) zijn beiden ten noorden van het plangebied gelegen. Beiden werden ze teruggevonden aan de hand van veldprospectie.

Er zijn ook meldingen uit de Middeleeuwen gemeld (2441 en 3225). Beiden beschrijven ze de kerk en een motte. De meldingen zijn gelegen in de nabije omgeving van het plangebied, zowel ten noorden als ten oosten van het plangebied. Op deze manier kan gesteld worden dat het plangebied ook gelegen is binnen de Middeleeuwse bewoning.

Als laatste zijn er de meldingen daterend vanaf de 16de eeuw tot de 20ste eeuw (1022, 2028, 2031, 2559, 159048, 159051, 163444, 163834, 216416, 216778, 218089 en 219376). De meldingen beslaan voornamelijk metaalvondsten en bouwhistorische relictten. Verder onderzoek werd niet uitgevoerd.

¹³ Van de Staey, I. & E. Wesemael, 2012

¹⁴ Claesen, J., 2017.

1.2.4 Interpretatie en datering

Het plangebied is momenteel voor een klein gedeelte bebouwd in het westelijke gedeelte. Het overige gedeelte is gedeeltelijk bestraat en gedeeltelijk in gebruik als graszone. De bestrating heeft een verstoring van 30cm –mv. De bebouwing bevat een kelder aan de straatzijde van 250cm –mv. Het overige gedeelte is in de volle grond gebouwd en zal daarbij een verstoring van 80cm –mv veroorzaken hebben.

Binnen het plangebied wordt een nieuwbouw gepland. Bijna het volledige plangebied wordt bebouwd door de ondergrondse parkeergarage. Een oppervlakte van 1830m² zal verstoord worden tot 312cm –mv. Naast bebouwing zal het overige gedeelte bestraat worden of in gebruik genomen worden als groenzone. Een oppervlakte van 296,44m² wordt bestraat en zal hierbij een verstoring van 30cm –mv veroorzaken. De overige 756,64m² zal als groenzone een minimale verstoring bevatten. Als laatste zal er binnen de bestraatte zone nog putten aangelegd worden. Deze zullen dan plaatselijk 300cm –mv verstoring veroorzaken.

Landschappelijk gezien ligt het plangebied binnen een gradiëntzone, namelijk op de overgang van de ten zuiden van het plangebied lopende beek of rivier, naar een geïsoleerd liggende heuvel ten noorden van het plangebied. Aan de top kunnen Quartaire afzettingen verwacht worden van de Formatie van Gent, welke bestaan uit eolische afzettingen. Op basis van virtuele boringen kan vastgesteld worden dat deze een dikte van circa 0,6m bevatten. Qua bodems verwacht je een matig natte bodem met bodemontwikkeling (B-horizont). Uit een proefsleuvenonderzoek in de directe omgeving blijkt dat de bodem mogelijk erg nat is.

Op basis van de CAI kunnen in de omgeving archeologische resten daterend vanaf de Steentijd verwacht worden. Deze zijn gesitueerd rondom het plangebied waarbij kan gesteld worden dat de landschapsspositie interessant is voor zowel artefactensites als sporensites. Dit kan afgeleid worden uit ondermeer een veelvoud aan lithische vondsten in de omgeving. Ten oosten van het plangebied werden sporen van ambachtelijke activiteiten (namelijk de IJzerproductie) uit de Romeinse en Middeleeuwse periode teruggevonden. Nederzettingssporen werden nog niet aangetroffen. Mogelijk liggen deze in de directe omgeving van het onderzochte gebied aangezien er dakpannen teruggevonden werden tijdens veldprospecties.

Historisch kaartmateriaal toonde dat het plangebied vanaf de 18de eeuw onbebouwd is geweest tot de laatste decennia. Enkel is zichtbaar vanaf de Ferraris kaart dat in het zuidelijke gedeelte van het plangebied een wegnis gelegen is. De huidige Sint-Annastraat is op deze manier meer naar het noorden gelegen dan momenteel het geval is. Pas vanaf de Popp-kaart is de huidige situatie duidelijker. Op basis van deze gegevens is de kans op resten vanaf de 18de eeuw eerder klein.

1.2.5 Verwachting en conclusies

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*

Op basis van bovenstaande overwegingen (zie paragraaf 1.2.5) kan voor de zone van de geplande werken de volgende specifieke verwachting worden opgesteld:

- Een vondstniveau uit het Paleolithicum en/of Mesolithicum kan in een eolisch lemig zanddek, aanwezig zijn. Een artefactensite uit de steentijd manifesteert zich als een horizontale en verticale spreiding van vondsten, die over het algemeen vooral bestaan uit stenen artefacten en houtskool. Een sporenniveau ontbreekt doorgaans voor het Paleo- en Mesolithicum. Sites uit deze periode zijn over het algemeen zeldzaam en bezitten daardoor

een hoog kennispotentieel. De archeologische waarden kunnen zijn aangetast door o.m. landgebruik en de huidige bebouwing. Een lithische assemblage dat is aangetast kan evenwel nog steeds een kennispotentieel bezitten vanwege de verticale spreiding van het materiaal. Systematisch zeefonderzoek in de laatste decennia heeft namelijk aangetoond dat bij een intacte vuursteenvindplaats het materiaal een verticale spreiding kent.¹⁵ Deze spreiding ontstaat doordat materiaal dat oorspronkelijk aan het oppervlak lag, door bodenvormingsprocessen langzaam door de top van het sediment zakt.

Het plangebied is gelegen binnen de gradiëntzone. Het is namelijk dicht gelegen bij water en ook hoger dan de vallei. Hierdoor is er een kans op archeologische resten uit de Steentijd. Vondsten in de omgeving versterken deze verwachting.

- Een sporenniveau uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen kan aan de top van eolisch lemig zanddek worden aangetroffen. Een eventueel sporenniveau is over het algemeen het beste zichtbaar vanaf de B horizont.

De archeologische waarden kunnen zijn aangetast door landgebruik en/of bestaande bebouwing. Een sporenniveau dat is aangetast kan evenwel een kennispotentieel bezitten indien spoorrestanten op een dieper niveau bewaard zijn gebleven. Naast een algemene verwachting op sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd, geldt er een verhoogde verwachting op sporensites uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen. Zo dient er concreet rekening gehouden te worden met sporen van ijzerproductie, zoals die zijn aangetroffen bij naburig archeologisch onderzoek.

- Het plangebied is in de Nieuwste tijd onbebouwd geweest en het zuidelijke gedeelte in gebruik als wegeis. Er worden dan ook geen sporenniveaus uit deze periode verwacht, uitgezonderd incidentele sporen van activiteiten gerelateerd aan bovengenoemd landgebruik. Het kennispotentieel van dergelijke sporen is laag.

- *Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*

Binnen het plangebied zal een nieuwbouwproject gerealiseerd worden. Dit nieuwbouwproject zal bestaan uit een ondergrondse parkeerkelder waarboven op nieuwbouw geplaatst zal worden. De parkeerkelder zal een grootte bevatten van 1830m² en een diepteverstoring van 312cm –mv. De overige zones van het plangebied bevatten een diepteverstoring variërend van minimaal tot 30cm –mv en plaatselijk zelfs tot 300cm –mv.

Op basis van deze gegevens zal het gehele plangebied verstoord worden. Zelfs de zones waar momenteel bestrating en bebouwing gelegen is, zal een diepere verstoring kennen. Hierdoor is de kans groot dat eventueel aanwezige archeologische resten niet meer intact behouden kunnen worden.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

De geplande werken kunnen een impact hebben op het kennispotentieel van eventuele archeologische waarden binnen het plangebied. De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft, zijn echter nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig binnen het gehele plangebied.

De eerstvolgende stap in het vervolgonderzoek is **landschappelijk booronderzoek**

¹⁵ Deeben 1999.

Met een landschappelijk bodemonderzoek kan meer inzicht verkregen worden in de bodemopbouw en de ontwikkeling van het hoogteprofiel van het plangebied. Ook kan de intactheid van de bodem beter bepaald worden. Hiermee kan getoetst worden of de verwachting op **artefactensites uit de Steentijd** enerzijds en **sporensites uit het Neolithicum – Middeleeuwen / Nieuwe tijd** anderzijds gehandhaafd kan blijven. Bij handhaving van de verwachting op vondstensites uit de Steentijden dient het landschappelijk booronderzoek opgevolgd te worden door verkennend/waarderend archeologisch booronderzoek (met proefputten) en bij handhaving van de verwachting op sporensites door proefsleuvenonderzoek.

In het bijbehorende Programma van Maatregelen wordt ondermeer verder toegelicht welke vervolgstappen eventueel noodzakelijk zijn, welke criteria of randvoorwaarden daaraan verbonden zijn en wat de voorwaarden zijn voor de uitvoeringswijze.

Samenvatting

Binnen het plangebied zal een nieuwbouw gerealiseerd worden. Deze nieuwbouw bestaat uit een ondergrondse parkeerkelder waarboven appartementen en handelszaken geplaatst worden. De parkeerkelder zal een grootte bevatten van 1830m² en een diepteverstoring van 312cm –mv. De overige zones van het plangebied bevatten een diepteverstoring variërend van minimaal tot 30cm –mv en plaatselijk zelfs tot 300cm –mv.

Op basis van deze gegevens zal het gehele plangebied verstoord worden. Zelfs de zones waar momenteel bestrating en bebouwing gelegen is, zal een diepere verstoring kennen. Hierdoor is de kans groot dat eventueel aanwezige archeologische resten niet meer intact behouden kunnen worden.

Op basis van de ligging is er een kans op archeologische resten daterend vanaf de Steentijd. Naast een algemene verwachting op sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd, geldt er een verhoogde verwachting op sporensites uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen. Zo dient er concreet rekening gehouden te worden met sporen van ijzerproductie, zoals die zijn aangetroffen bij naburig archeologisch onderzoek.

De geplande werken kunnen een impact hebben op het kennispotentieel van eventuele archeologische waarden binnen het plangebied. De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft, zijn echter nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig binnen het gehele plangebied.

Literatuur

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019: *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4,0*, Brussel

Deeben, J., 1999: *The Known and the Unknown: the Relation between Archaeological Surface Samples and the Original Palaeolithic and Mesolithic Assemblages*. Amersfoort (Berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek), 9-32.

Onbekend, 1840-1850: *Atlas der buurtwegen*.

Geraadpleegde websites

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten>

<http://www.geopunt.be/kaart>

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

<https://id.erfgoed.net>

<https://www.cartesius.be>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 2. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 3. Het plangebied op een luchtfoto uit 2019 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2019 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 4. Overzicht van de geplande nieuwbouw.

Afb. 5. Doorsnede van de nieuwbouw.

Afb. 6. Fundering- en rioleringsplan.

Afb. 7. Het plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 8. Het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 9. Het plangebied op de Tertiair geologische kaart 1:50.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

Afb. 10. Het plangebied op de Quartair geologische kaart 1:200.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

Afb. 11. Het plangebied op de Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest. (Bron: Vlaamse overheid, Departement Omgeving, Vlaams Planbureau voor Omgeving/ Databank Ondergrond Vlaanderen)

Afb. 12. Foto van de pastorie uit 1971.

Afb. 13. Het plangebied op de Ferraris kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).

Afb. 14. Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Provincie Vlaams-Brabant).

Afb. 15. Het plangebied op de Vandermaelen kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).

Afb. 16. Het plangebied op de Popp kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

Afb. 17. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1873 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

Afb. 18. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1904 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

Afb. 19. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1939 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

Afb. 20. Het plangebied op een luchtfoto uit 1971 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1971 - zwart-wit: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

Afb. 21. Het plangebied op een luchtfoto uit 1990 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1979-1990 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

Afb. 22. Het plangebied op een luchtfoto uit 2013 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2013 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

Afb. 23. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.

- Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)
- Tabel 2. aardkundige en landschappelijke gegevens over het plangebied.
- Tabel 3. Overzicht van meldingen uit de CAI.